

דוד הימאים כמו במדינות בעלות מסורת ימית עתיקה. הוא טעה. דוד של רביהובל מיקצור עיים קשישים תסס את עמדות המפתח בצי הישראלי. אחד מהם. רביהובל הוותיק זאביהים. שהתמנה כראש לישיבת-ירושם הימאים. סרב להכיר בתעודת רביהובל של און גרץ. לא נוכל להרשה לבעיר, אפילו צעיר מוכשר ביותר, שהיה רבי חובל באונייה ישראלית. מבלי שיעבור את הדרך הארוכה אשר חוק המדינה קובע אותה... אמר.

באישית 1952 קיבל און גרץ בגמל בולטימור בארצות-הברית את הפיקוד על האנייה שנקראה על שם סבו, א/ק אברום גרץ. היתה זו אוניית-משא בת 5686 טון. אבל עבור און גרץ היא היתה הנפלאה שבאוניות.

בתקופת מרד-הימאים הגדול של שנת 1952, התייצב רביהובל גרץ בגלוי לצידם של הימאים השובתים. אלא שכבר אז הוא עורר תמיהה בהתנהגותו. הוא איים להפיל את עצמו מגג בית-ההסתדרות בחיפה כמחאה על בגידתה של ההסתדרות בי ימאים השובתים. איים זה לא היקנה לו סופולאריות בחוגי החובלים הוותיקים. כאשר הנישה חברת דיונון את רשימת צוות האנייה להפלגה חזרה מחיפה לאמ-ריקה, נכלל בה שמו של און גרץ כרבי-חובל האנייה. זאביהים סרב לאשר את ההפלגה. רק אחרי מיספר ימי עיכוב נמצאה השפחה. הותר לאנייה להפליג בתנאי שלצידו של רביהובל גרץ יכהן כחובל ראשון קצין איטלקי שהוא בעל תעודת רביהובל. למעשה היתה זו פגיעה גלויה באון גרץ וסוף הקאריירה שלו כרבי-חובל. גרץ ניחם או את ידידיו: "אני לא רוצה ביכלל להמשיך להפליג. אני ארד לחוף באמריקה ואלמד שם מיש-פס בינלאומי" ואומנם, בתום ההפלגה לי ארצות-הברית, ירד און גרץ לחוף וישב בניו-יורק. אלא שבניתיים השתנו דברים בארץ.

תישדורות

לבן-גוריון

הזמנו של היינץ רודולף גרץ למסור את הפיקוד על אונייתו לבנו, התי נפץ. אין ספק שהדבר גם לו אכזבה נפשית עמוקה. בשעתו הכריז: "אני רוצה ליצור מסורת שתעבור יחד עם

און גרץ ואביו (1951) החלום התנפץ

אוניותי מאב לבן ומבן לנכד. הים הוא חפשי ואופקו רחבים...". עתה הוגבלו אופקיו של גרץ האב. מסיבה זו ומשיקולים כלכליים החליט למכור את אונייתו לחברת הספנות הי לאומית שוהם.

כאשר הגיעה הידיעה על כך לאון בניו-יורק, היא פגעה בו כרעם. הוא הבין כנראה שאין לו כל סיכוי לשוב ולהיות יום אחד רביהובל לכשיחלל להיות בנו של בעל חברת ספנות. הוא החליט לבצע מעשה סימלי: לפקד על האנייה שנשא את שם סבו בהפלגתה האחרונה כבעלות אביו לפני שתועבר לרשות שוהם. אולם הקונסוליה הישראלית בניו-יורק, הממלאת בארצות-החוף את תפקיד לישיבת-ירושם

לימאים, סרבה לאשר את און כרבי-חובל. או עשה און גרץ את המעשה שהפך אותו סנסציה עולמית. הוא עלה על הי אונייה אברהם גרץ בגמל ניירורק, פקד על הצוות להרים זנוג ולצאת מהגמל בלא אישור שילטונות הנמל ובניגוד לי חוק.

כאשר נודע הדבר לקונסוליה הישראלית היא הוציקה מיד את מישמר-החופים הי אמריקאי. ספינות מזוינות ומטוסים של צי ארצות-הברית דלקו אחרי האנייה. אלא שהם לא הספיקו לעשות דבר. כי בינתיים הספיקה אברהם גרץ, על 39 אנשי הצוות שלה וזוג נוסעים פרטיים, לצאת מהמים הסטריוריאליים של ארצות-הברית.

החל מרגע זה החלה הפרשה להפוך לפארכה. רביהובל, שנשאר גורמאלי בעת שנתן פקודות לאנשי צוות האנייה, החל שולח באמצעות משדר האנייה הישר דורות מוזרות. אחת מהן היתה מיעודת לודיד בן-גוריון, ראש-הממשלה ושר-הביטחון. גרץ איים להסביע את אונייתו בלבירים או להפכה לאטלנה שנייה, אם בן-גוריון לא ימנה מיד את אביו כשר-התחבורה בממשלת-ישראל.

לפי ידיעה אחת הגיע לארץ גם מיברק שבו דרש און גרץ למנותו כמפקד חיל-הים הישראלי. מאוחר יותר הכחיש גרץ כי שלח מיברקים בנוסח זה. אלא שכאשר הגיעו התישדורותיו של גרץ לארץ, לא היה לאיש ספק כי הוא איבד את שיווי-מישקלו הנפשי.

כאשר נשאל אלחוטאי האנייה במיברק חוזר מדוע הוא מעביר תישדורות מעין אלה, הוא השיב תשובה טלגרפית משכ-נעת: הקפטן עומד לצידו כשאקדח בידו. השאלה שנשאלה לאחר מכן היתה: מדוע לא אורזו הקצינים הזרם שבאונייה או המלחים הישראלים שלה עוז כדי להתי גבר על רביהובל שיצא מדעתו. לכלוא אותו ולהשתלט על האנייה?

התשובה היתה פשוטה: מעשה זה עלול היה להתפרש כמרד בלב ים, שהוא פשע בינלאומי מהחמורים ביותר. הקצינים והמלחים חששו כי אם יאסרו את רבי-חובל ואחרי-כך יסתבר כי לדעת רופא מוסמך הוא היה שפוי בדעתו, יביא הדבר קץ על הקאריירה הימית שלהם ואולי אף יישלחו לכלא בעוון מרד על הים. מאידך היה ברור כי אסון מחריד נשקף לאנייה שרביהובל שאיבד את עשתנותיו מפקד עליה. היינץ גרץ ואשתו עלו על מטוס, טסו לארצות-הברית. משם התקשר האב במכשיר האלחוט עם בנו, החל להשמיע באוזניו דברי ארבעה.

האב גבר על הבן. הוא הצליח לשכנע את און גרץ כי יקרב אל החוף וירד מן האנייה.

תלמיד

של פרום

און גרץ נעם מהגוף הישראלי. אדי פסם הגיעו לארץ שמועות על מעשיו בסינות נידחות של העולם. הוא הידבה להסתובב במדינות דרום-אמריקה. תחילה למד רפואה במכסיקו. אחרי-כך יצק במשך שנים מים על ידיו של הפילוסוף והפסיכולוג הנודע אריך טרום, הפך ל-תלמידו הנפוץ תורתו ברחבי העולם.

לפני מיספר שנים נשא און גרץ אשה איטלקית, התיישב בפירנצה, שם הוא עוסק במחקר רפואי. תגליתו בדבר הי תכונות המחסנות מפני סרטן שיש, כביכול, במי השפיר שבשלייה, היתה מבוססת על התופעה שעוברים אינם נפגעים ממחלת הסרטן של אימותיהם. זוהי תופעה שלא נמצא לה עד כה הסבר.

גרץ בהן תקופה ממושכת את התכור נות האימונולוגיות של החומרים שבמי הי שפיר, פיתח תיאוריה שיש בהם חומרים המחסנים את העובר מהתפשטות סרטן האם אליו. אם כך, המשיכה התיאוריה שלו לטעון, ניתן להשתמש בחומרים אלה גם להיסון אנשים מבוגרים וגם לטיפול בי חולים שנפגעו.

המיגרעת בתיאוריה של גרץ נעוצה בכך שניתן לספל בכל חולה רק באמצעות החומר המחסן שנלקח משלייתו שלו. כלומר: יהיה צורך לשמר את השלייה של כל עובר בבנקים מיוחדים, דוגמת בנקיהדם, יחד עם הנוול המחסן שבה. במקרה שבבגרותו יחלה בסרטן, ניתן לספל בהן בחומר השמור על שמו. ירחון מדעי נרמני לחקר הסרטן הביע לאחרונה הערכה לניסיונות טיפול שי נעשו על סמך גישתו של און גרץ. אולם מומחים בארץ הסתייגו ממנה בגלוי. כמו בנעויו על הים, כך גם בתחום המדעי, המשיך און גרץ להיות אישיות מעוררת מחלוקת.

במדינה

אוניברסיטות

המכונית של הרקטור

מכונית-השרר שי

הפרופסור אינה

עודה מיליונים — אך

היא הפכה סמל

המכונית המפורסמת ביותר בקאמפוס התל-אביבי היא מכונית פאטסו שקנתה האוניברסיטה עבור הפרופסור (להיסטוריה יהודית) שלמה סימיוסון, הרקטור.

מדוע זקוק הרקטור למכונית חדשה. דוור קא כשהאוניברסיטה משדר האנייה הישר דורות מוזרות. אחת מהן היתה מיעודת לודיד בן-גוריון, ראש-הממשלה ושר-הביטחון. גרץ איים להסביע את אונייתו בלבירים או להפכה לאטלנה שנייה, אם בן-גוריון לא ימנה מיד את אביו כשר-התחבורה בממשלת-ישראל.

לפי ידיעה אחת הגיע לארץ גם מיברק שבו דרש און גרץ למנותו כמפקד חיל-הים הישראלי. מאוחר יותר הכחיש גרץ כי שלח מיברקים בנוסח זה. אלא שכאשר הגיעו התישדורותיו של גרץ לארץ, לא היה לאיש ספק כי הוא איבד את שיווי-מישקלו הנפשי.

כאשר נשאל אלחוטאי האנייה במיברק חוזר מדוע הוא מעביר תישדורות מעין אלה, הוא השיב תשובה טלגרפית משכ-נעת: הקפטן עומד לצידו כשאקדח בידו. השאלה שנשאלה לאחר מכן היתה: מדוע לא אורזו הקצינים הזרם שבאונייה או המלחים הישראלים שלה עוז כדי להתי גבר על רביהובל שיצא מדעתו. לכלוא אותו ולהשתלט על האנייה?

התשובה היתה פשוטה: מעשה זה עלול היה להתפרש כמרד בלב ים, שהוא פשע בינלאומי מהחמורים ביותר. הקצינים והמלחים חששו כי אם יאסרו את רבי-חובל ואחרי-כך יסתבר כי לדעת רופא מוסמך הוא היה שפוי בדעתו, יביא הדבר קץ על הקאריירה הימית שלהם ואולי אף יישלחו לכלא בעוון מרד על הים.

מאידך היה ברור כי אסון מחריד נשקף לאנייה שרביהובל שאיבד את עשתנותיו מפקד עליה. היינץ גרץ ואשתו עלו על מטוס, טסו לארצות-הברית. משם התקשר האב במכשיר האלחוט עם בנו, החל להשמיע באוזניו דברי ארבעה.

האב גבר על הבן. הוא הצליח לשכנע את און גרץ כי יקרב אל החוף וירד מן האנייה.

חיסול השבונות.

המצב הכספי של אוניברסיטת תל-אביב הוא עתה נושא-שיח חת בילעדי-כימעט בין אנשי הסגל האקדמי דמי בקמפוס — שהכל נזהרים שלא למתוח ביקורת בגלוי ובסה מלא — שמא יבולע להם.

תחילה הודיעה האוניברסיטה שהיא מס-סרת 130 מרצים, שאין להם קביעות. כשר נתגלה כי פיטורים כאלה הם בלתי-חוקיים, מכיוון שעל פיטורים של כל מרצה יכולה להחליט רק ועדה אקדמאית. על-פי תנסי-בות של כל מיקרה ומיקרה, הוחזרו 90 לעבודתו. לגבי 40 הנותרים ייפתחו הליכי פיטורין בוועדות אקדמאיות.

מכיוון שכל הוועדות האלה פועלות בי-חשאי, מאחרי דלתים סגורות, חוששים בי-אוניברסיטה שיהיה זה, "ליל הסכינים האר-זוכות", הזדמנות לחיסול השבונות ולבני צוע נקמות.

כמה מאנשי הסגל מתנגדים עקרונית לחשאיות של דיונים על פיטורים ועל העלי-אות-בדרגה. "מדוע לא יידעו המועמדים מה נאמר עליהם בחוות-ידעת מיקצועיות?" שאל פרופסור. "ובכל מיקרה, מדוע לא יידע מועמד מדוע הוחלט להעלותו או שלא להעלותו בדרגה, ומה היו השיקולים והי הנמקות להחלטה?"

"זה שיגעון!" הביקורת העיקרית של הפרופסורים התל-אביביים על האוניברסי-טה שלהם מתאמה למוסדות רבים בישר-ראל: ניפוח אדיר של הפקידות על חשבון התפקיד.

הוא מתבטא במיספר פשוט: באוניבר-סיטה יש 1600 מרצים ו-1400 פקידים — כימעט פקיד אחד על כל מרצה. המוסד משופע בפקידים ובפקידות. לגבי רבים מהם, קיים סימן-שאלה עקרוני. מדוע זקוק ראש-חוג, למשל, לפקידה שתכתוב את מיכתביו? מדוע לא יכתוב את מיכתביו המעטים בעצמו, כפי שרגיל לעשות עמיתו באירופה? התשובה: כמו מכונית-השרד והנסיעות לחו"ל, הפקידה הפכה בארץ סמל של מעמד.

האוניברסיטה היא מוסד לחוקרים, לי-מורים ולסטודנטים! אמר השבוע מדען בכיר באוניברסיטה. "זה לא מוסד למנהלים ולפקידים!"

אין אוניברסיטה באירופה או בארצות-הברית, שקיים בה יחס כזה בין אקדמאים ופקידים. "זה שיגעון!" חיוה את דעתו המיקצועית לכלכל בכיר. תופעות לפרופסורים. לגבי חסכו-נות אפשריים, הושמעו בשחיות הפרופסו-רים הצעות רבות — ורובן מהוות ביקורת של נהלים קיימים.

כך, למשל, אימצה האוניברסיטה מחלי-קות של בתי-חולים, במיסגרת הפאקולטה לרפואה. מאות רופאים במחלקות האלה מלמדים ומדריכים באוניברסיטה. הם עו-

שים זאת בבתי-החולים, במיסגרת עבודתם הרגילה שם, ואינם מקדישים לכך זמן נוסף. אולם הם מקבלים עלי-כך תשלום מן האוניברסיטה. הסכום לאיש אינו רב — כמה מאות לירות בחודש — אך הוא מצ-טבר לסכום גדול בתקציב האוניברסיטה. דוגמה אחרת: חוקרים רבים מקבלים מעי-נקימחקר ממוסדות אמריקאיים. באמריקה עצמה גובה האוניברסיטה, שבה עובד ה-חוקר, חלק ניכר מן המענק עבור הוצארי-תיה-שלה. אוניברסיטת הרווארד גובה כי-

רקטור סימיוסון ליל הסכינים הארוכות

58% מן המענק, אסי-איי-טי 62%. בתל-אביב גובה האוניברסיטה רק 25%, ופחות. לעומת זאת מותר לחוקר עצמו לקחת עבור המחקר חוססת של שליש למשכורתו. אין לכך הצדקה, כי המשכורת האר-ניברסיטאית כבר כוללת ממילא תשלום עבור מחקרים. פרופסור מלמד רק שמונה שעות בשבוע, מתוך הנחה שהוא מקדיש את רוב זמנו למחקר.

הקורבנות: עולים. מצב דומה קיים לגבי עבודה כפולה. מי שמקבל משכורת מלאה באוניברסי-טה אחת, אך עובד גם באוניברסיטה שנייה, מקבל בחו"ל במוסד השני רק תשלום קטן עבור שעות-עבודה. בארץ מקבל איש כזה משכורת בשני המוסדות — והתיקון יהיה-די הוא שמשכורת זו מחושבת במיקרה זה עבור שמונה חודשים בלבד. אך כל זה מצטבר לסכומים גדולים.

התוצאה של המצב: הפרופסורים, הנה-רים מקביעות, ימשיכו ליהנות ברמת-אביב מכל הפריבילגיות, למרות המשבר הכספי. יסבלו האסיסטנטים (שהם סטודנטים, הי-עובדים באוניברסיטה), המדריכים (דוקטו-רנטים וסטודנטים מתקדמים אחרים) והי-מרצים שלא קיבלו עדיין קביעות.

הקורבנות העיקריים יהיו, כמובן, העו-רים החדשים.

תל-אביב

מתח גבוה

מחשבה עקומה יוצרת

כביש עקום

מאות האלפים אשר ינהרו מתל-אביב וי-אליה, בכביש המודרני שיוביל מן הקרייה לכיוון דרד-השלום, יצטרכו להסתי את ההגה ולעשות עיקולים. כי הכביש החדש ביותר במדינת ישראל, שבו מושקעים מיליונים, לא יהיה ישר.

את העיקול הזה יוצרים בימים אלה — בכוונה תחילה. הסיבה: סיכסוך של פקיר-דים. מצד אחד מתייצבים אנשי מישר-התחבורה, ומולם אנשי חברת החשמל. גשר חדש. חברת תיבי-אילון, הפו-עלת בעניין זה מטעם מישר-התחבורה, החלה בביצוע פרויקט-ענק, שבמיסגרתו תיסלל מערכת-כבישים חדשה. שנועדה לי-אפשר בעתיד תנועה חופשית אל העיר וממנה. השלב הראשון: סלילת דרך חדשה (המשך בעמוד 24)